

УДК 339.5(100):633.15(477)

СВІТОВИЙ РИНОК КУКУРУДЗИ ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ В НЬОМУ

Дяченко Ю.А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В статті проаналізовано ситуацію на світовому ринку кукурудзи та місце України в ньому. Наведено світову динаміку виробництва кукурудзи. Розглянуто динаміку експорту кукурудзи. Визначено провідних експортерів зернових культур України. Проаналізована цінова ситуація на ринку кукурудзи України.

Ключові слова: світовий ринок, ринок кукурудзи, виробництво, експорт, попит, світова торгівля.

Постановка проблеми. Сьогодні на світовому ринку кукурудзи склалася стійка спеціалізація: виробництво кукурудзи концентрується в розвинених країнах, а багато країн, що розвиваються, не в змозі вирішити свої зернові проблеми і змушені йти на масштабний імпорт зерна. У результаті росте світова торгівля кукурудзою та її виробництво.

Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна, ввійшла до трійки лідерів з експорту зерна, поступаючись лише США та Європейському Союзу. Основні поставки українського агросектору на світові ринки – це пшениця, кукурудза і ячмінь, які сумарно складають майже $\frac{3}{4}$ всього зернового експорту України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ринку зернових культур присвячено значну кількість досліджень вчених-економіс-

тів. Так, проблеми ефективності виробництва зернових розкриваються у працях С.М. Кваші, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, В.І. Бойка, Ю.В. Рубана та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ринок кукурудзи займає особливе місце в структурі сільського господарства, є одним із показників ефективності функціонування аграрного сектора в цілому. До тепер залишаються нерозв'язаними завдання, пов'язані зі створенням таких умов реалізації кукурудзи, які б забезпечили задоволення інтересів споживачів та продавців даного ринку.

Мета статті. Аналіз світового виробництва та світової торгівлі кукурудзи та визначення місця України у світовому експорті кукурудзи.

Виклад основного матеріалу. Кукурудза є королевою полів не лише для республік колишнього СРСР, де її так назвали, а й для всього світу. Із часткою 42% вона витіснила з першого місця

пшеницю і стала лідером зернового балансу планети. Це означає, що вона диктує свої умови на глобальному ринку зерна.

Проаналізуємо, наприклад, ситуацію на світовому ринку кукурудзи та місце України в ньому. Кукурудза є основною фуражною культурою у світі. Упродовж останніх десяти років обсяги її виробництва постійно зростали (за винятком сезонів 2012-2013 та 2015-2016 років), адже кукурудза вважається одним із кращих видів зерна для виробництва концентрованих кормів у тваринництві та незамінною сировиною для виробництва біоетанолу.

Кукурудза є лідером світового виробництва зернової групи культур. За даними Міністерства сільського господарства США, у 2016-2017 МР світове виробництво кукурудзи досягає 1 075 млн т, що перевищує показник минулорічного сезону більше ніж на 11% та встановлює новий світовий рекорд. Попри щорічне збільшення обсягів виробництва кукурудзи її споживання також зростає. Поточного зернового сезону попит на це зерно досягає 1 027 млн т, що на 7%, або майже 67 млн т більше попереднього періоду. Наведемо щорічну динаміку виробництва кукурудзи в світі (рис. 1).

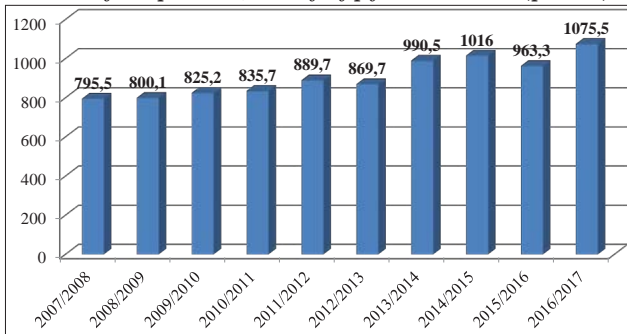

Рис. 1. Динаміка світового виробництва кукурудзи, млн т

Джерело: Побудовано автором на основі даних USDA

Аналізуючи вищенаведені дані, можна зробити висновок, що з кожним роком обсяги виробництва кукурудзи збільшуються. Рекордний показник демонструє 2016/2017 маркетинговий рік, а саме: 1 075,5 млн т. Це було пов'язано зі збільшенням кількості посівних площ та з високою врожайністю даної культури в цьому році. В 2014/2015 МР обсяг виробництва кукурудзи також подолав позначку 1 млрд т, і склав 1 016 млн т. А от в 2015/2016 МР виробництво кукурудзи зменшилось навіть в порівнянні з 2013/2014 МР, причиною цього стало зменшення посівних площ в аналізованому періоді, а також зменшення врожайності даної культури.

Сьогодні увага учасників ринку кукурудзи прикута до погодної ситуації в Аргентині. Там зараз засуха, і на наступний рік як USDA, так і місцеве аналітичне управління в Аргентині сходяться на тому, що майбутній урожай очікується на рівні 39 млн т. Це призведе до скорочення пропозиції приблизно на 3 млн т в порівнянні з поточним сезоном.

Головними виробниками кукурудзи в світі є США (36,51%), Китай (20,84%) та Бразилія (8,87%). Провідне місце в світовому виробництві даної культури займає і Україна, а саме: 2,66% або 28 млн т. (рис. 2).

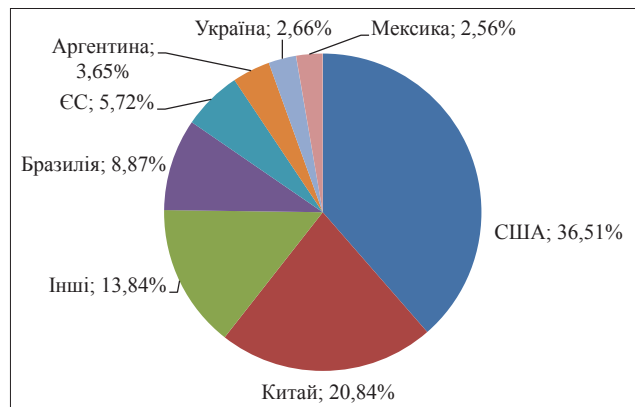

Рис. 2. Провідні виробники кукурудзи в світі в 2016/2017 МР

Джерело: Побудовано автором на основі даних USDA

Збільшення виробництва та споживання впливає на активність світової торгівлі. Обсяг експортно-імпортних операцій на кукурудзу становить 142,1 млн т. Основними імпортерами на світовому ринку є: Японія (10,95%), Мексика (10,80%), Європейський Союз (9,56%), Республіка Корея (7,15%) та Єгипет (6,57%). Головним експортером цього зерна є США (36,6%). У 2016/2017 МР країна продала на зовнішніх ринках понад 56 млн т кукурудзи, що становить більш ніж третину світової торгівлі. Впродовж попередніх років США також демонструє досить високі показники експорту кукурудзи і посідає перше місце в рейтингу, чого не можна сказати про Бразилію, частка експорту якої в 2015/2016 МР в порівнянні з попереднім та наступним роком зменшилась більше ніж в 2 рази. Порівняно стабільну позицію займає Аргентина та Україна, займаючи при цьому відповідно 3 та 4 місце в світовому експорті кукурудзи (табл. 1).

Що стосується прогнозу на 2017/2018 МР, то Міністерство США дещо знизив свої очікування за рахунок скорочення площ під зерновими в Китаї і США. Прогнозується, що урожай складе 1 031,8 млн т, а експорт – 150,7 млн т. При цьому USDA підвищує прогноз експорту для України з 20 до 20,5 млн т. Прогноз врожаю також підвищений – з 28 до 28,5 млн т.

Бачимо, що Україна посідає 4 місце в рейтингу світових експортерів, їй відводиться 12,11% світового експорту або 19 млн т. (рис. 3). Україна продає на зовнішні ринки майже 67% виробленої кукурудзи, чого не можна сказати про США. Частка проданої продукції закордон в цій країні складає всього 15% від виробленої продукції за рік.

USDA підвищило прогноз світового виробництва пшениці в 2017/18 МР.

На зниження загальної оцінки вплинули коригування показника для Аргентини – до 39 млн тонн в порівнянні з прогнозованими в січні 42 млн тонн, що також поступається рівню виробництва зернових культур в країні у 2016/17 МР (41 млн тонн). Крім того, прогноз врожаю кукурудзи був знижений для України – до 24,115 (-0,8) млн тонн.

У той же час, експерти дещо підвищили прогноз світового експорту кукурудзи в 2017/18 МР – до 151,5 млн тонн в порівнянні з попередньою оцінкою (150,8 млн тонн), що є максимальним показником за останні 5 сезонів. Зокрема, оцін-

ка була підвищена для США – до 51,5 (+3) млн тонн. Знижувальні коригування були проведені для Аргентини – до 26,5 (-1,5) млн тонн, Бразилії – до 34 (-1,5) млн тонн та України – до 20 (-0,5) млн тонн.

Таблиця 1
Динаміка експорту кукурудзи
в провідних країнах світу, тис. т.

№	Країна	2017/ 2018 МР (прогноз)	2016/ 2017 МР	2015/ 2016 МР	2014/ 2015 МР	2013/ 2014 МР
1	США	47 627	56 518	48 202	47 421	48 790
2	Бразилія	34 000	34 000	13 996	34 461	20 967
3	Аргентина	28 500	27 500	21 700	18 963	17 102
4	Україна	20 500	19 000	16 595	19 661	20 004
5	Російська Федерація	6 000	5 300	4 691	3 213	4 194
6	Парагвай	2 500	2 500	2 159	3 288	2 372
7	Євро- пейський Союз	2 500	2 500	1 949	4 027	2 404
8	Сербія	2 500	2 000	1 513	2 964	1 780
9	Південна Африка	1 700	2 200	800	693	1 957
10	Бірма	1 200	1 100	1 000	1 250	1 100

Джерело: Побудовано автором на основі даних USDA

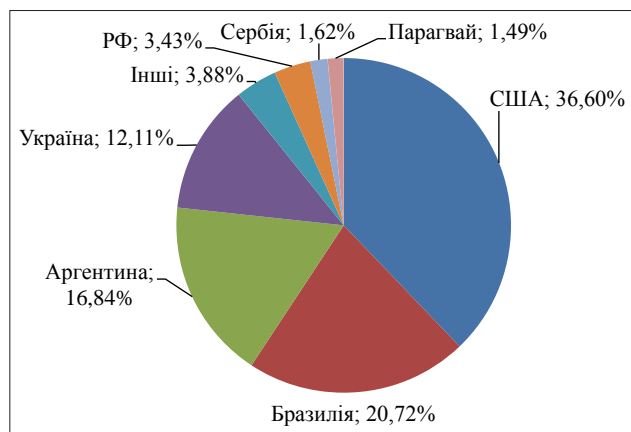

Рис. 3. Провідні світові експортери кукурудзи
в 2016/2017 МР

Джерело: Побудовано автором на основі даних USDA

Якщо дивитися на структуру українського експорту за 2016 рік (за даними Держстату, \$36,36 млрд), то впливає така карта експортних продуктів. Велику частку в структурі зовнішніх продаж групи зернових займають: пшениця (33%, \$2,72 млрд, 17,92 млн т), кукурудза (33%, \$2,65 млрд, 17,28 млн т) і ячмінь (8,2%, \$0,66 млрд, 4,8 млн т). У масложировому експорті 93% припадає на соняшникову олію (\$3,7 млрд, 4,84 млн т).

Найбільшими експортерами зерна з початку 2016/2017 МР залишалися компанії «Нібулон» (7,9% в загальному обсязі поставок), «Кернел» (7,2%), Державна продовольчо-зернова корпорація України (ДПЗКУ) (4,6%) «Каргілл» (3,3%) і «АДМ Трейдинг» (3,2%).

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України всього за період

січень-червень 2017 року експорт кукурудзи становив 11,86 млн тонн на суму 1,85 млрд доларів. Найбільшими імпортерами української кукурудзи були Єгипет (2,14 млн тонн на суму 333,23 млн доларів), Нідерланди (1,48 млн тонн на 230,54 млн доларів) та Іспанія (1,34 млн тонн на 208,81 млн доларів). Якщо ж говорити про країни ЄС, то вже в січні Україна повністю використовувала квоти на поставки кукурудзи, відправивши на ринки ЄС 450 тис. т продукції. При цьому раніше Єврокомітет по зерновим вже збільшив квоту на імпорт українського зерна в рамках тарифної угоди.

Таблиця 2
ТОП-5 експортерів основних зернових культур
в Україні з початку 2016/17 МР

Пшениця		Ячмінь		Кукурудза	
Компанія	%*	Компанія	%*	Компанія	%**
«Нібулон»	7,6%	«Гранум Інвест»	14,3%	«Кернел»	8,0%
«Кернел»	7,2%	«Нібулон»	9,9%	«Нібулон»	7,2%
ДПЗКУ	5,3%	ДПЗКУ	8,1%	«Європа- Транс ЛТД»	4,3%
«Каргілл»	5,0%	«Кернел»	6,4%	«АДМ Трейдинг»	3,0%
«Бунге Україна»	3,6%	«АДМ Трей- динг»	4,5%	ПП «С і С Груп»	2,9%

Джерело даних: [7]

Проаналізуємо ціни на кукурудзу в період 2015-2018 рр. на прикладі компанії ТОВ СП «Нібулон».

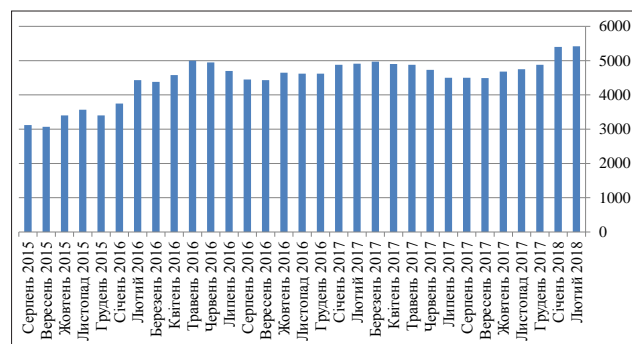

Рис. 4. Щомісячна динаміка цін на кукурудзу
в період 2015-2018 рр. на прикладі компанії
ТОВ СП «Нібулон»

Джерело: Сформовано автором за даними
ТОВ СП НІБУЛОН [6]

Варто зазначити, що динаміці цін на кукурудзу характерний сезонний фактор: як в наслідок сезонності виробництва, так і сезонності споживання. В період масової переробки сировини – це липень-жовтень, особливо серпень-вересень, коли функціонування галузі досягає пікового стану – над збором врожаю, збутом та переробкою працює найбільша кількість підприємств, в результаті значного зростання пропозиції продукції ціни на ринку низькі. Свого піку ціна досягає в лютому, а далі має тенденцію до незначного зниження.

Скорочення аргентинського врожаю на тлі рекордного обсягу світових пропозицій призвело до зростання цін в Чикаго, а слідом й в Україні.

В Чикаго березневі ф'ючерси на кукурудзу виросли до 147 \$/т, проте подальше зростання обмежує падіння темпів експорту з США та скорочення виробництва етанолу до 1,016 млн барелів/добу.

В Україні ціни на кукурудзу ростуть завдяки активному попиту та обмеженій кількості пропозицій від виробників. В Україні в порту ціни на кукурудзу виросли до 165-167 \$/т, хоча деякі трейдери пропонують за поставку в березні – квітні до 171-172 \$/т.

Висновки і пропозиції. З усього вищесказаного можна дійти висновку про те, що в перспективі обсяг виробництва кукурудзи має тенденцію до росту; обсяг імпорту скорочується; обсяг експорту зростає.

На сучасному етапі розвитку світової торгівлі для України складаються сприятливі умови на ринку кукурудзи. Україна має реальний шанс зміцнити свої позиції на світовому ринку кукурудзи.

Список літератури:

1. Експорт та імпорт продукції аграрного сектору України: стан та тенденції / [Кваша С. М., Власов В. І., Кривенко Н. В. та ін.]; за ред. С. М. Кваши. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 80 с.
2. Маслак О. М. Ефективне виробництво-2017 [Електронний ресурс] / О. М. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/7167-efektivne-vyrobnytstvo-2017.html>.
3. Тимофієва Г. С. Світовий ринок аграрної продукції: особливості участі України / Г. С. Тимофієва // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2014. – № 1. – С. 56-61, с. 59.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agrochart.com>.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibulon.com/data/zakupivlya-silgospprodukcii/istoriya-cin.html>.
6. [Електронний ресурс] <http://agravery.com/uk/posts/show/top-5-eksporteriv-osnovnih-zernovih-kultur-v-ukraini-z-pocatku-201617-mr>.

Дяченко Ю.А.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

МИРОВОЙ РЫНОК КУКУРУЗЫ И МЕСТО УКРАИНЫ В НЕМ

Аннотация

В статье проанализирована ситуация на мировом рынке кукурузы и место Украины в нем. Приведена мировая динамика производства кукурузы. Рассмотрена динамика экспорта кукурузы. Определены ведущие экспортеры зерновых культур Украины. Проанализирована ценовая ситуация на рынке кукурузы Украина.

Ключевые слова: мировой рынок, рынок кукурузы, производство, экспорт, спрос, мировая торговля.

Diachenko Yu.A.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

THE GLOBAL MARKET OF CORN AND THE PLACE OF UKRAINE IN IT

Summary

The article analyzes the situation on the world corn market and the place of Ukraine in it. The world dynamics of corn production is given. The dynamics of corn export is considered. Leading exporters of Ukrainian grain crops are identified. The price situation on the corn market of Ukraine is analyzed.

Keywords: world market, corn market, production, export, demand, world trade.